

การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน

Teachinh the Children with Learning Disabilities

นิวัฒน์ สาระพันธ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Niwat Sarakhan

Roi-et Rajabhat University, Thailand

E-mail : Chettha_muh@nstru.ac.th

บทคัดย่อ

การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียน ของโรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์เพื่อแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาทางการเรียนโดยใช้ศิลปะพื้นบ้านอีสานคือหมอลำเรื่องต่อกลอน ซึ่งเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีในท้องถิ่นภายใต้การชี้แนะของทีมนักวิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด สามารถทำให้แก้ปัญหานักเรียนอ่านไม่ออกเขียนไม่ได้ คิดเลขไม่เป็น นักเรียนประสบความสำเร็จในการเรียนยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและยกระดับคะแนน O-net ของโรงเรียนได้ อีกทั้งนักเรียนยังมีสมาธิในการเรียนมีความภาคภูมิใจในการแสดงออกต่อหน้าคนอื่น จึงเป็นนวัตกรรมในการแก้ปัญหาทางการเรียนรู้ที่นำไปประยุกต์ใช้

คำสำคัญ: ความบกพร่องทางการเรียน; ศิลปะพื้นบ้านอีสาน; หมอลำเรื่องต่อกลอน

Abstracts

This article was aimed to teach students with learning disabilities of Pla Khao Witthayanusorn School . It was conducted to solve the problems of children with learning problems by using Isan folk art: Mor Lam, the story of verses Which is local wisdom that was under the guidance of the research team from the faculty of Education Roi Et Rajabhat University. It was able to solve problems, students who cannot read, cannot write and cannot calculated. Students achieved in learning, raise academic achievement and raise. O-net scores of the school In addition, students also can concentrate on learning, being proud of their presence in front of others. Therefore it was an innovation in solving learning problems that should be applied

Keywords: Disorder Learning; Isan Folk Art; Morlum

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 : 13) ได้ระบุว่าในมาตรา ๒๒ ว่าการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ซึ่งหากครูวิเคราะห์และตีความหมายตีๆ หมายถึงว่านักเรียนที่ครูสอนต่างมีศักยภาพที่แตกต่างกัน บางคนมีระดับสติปัญญาสูง บางคนมีระดับสติปัญญาปานกลางและบางคนมีระดับสติปัญญาต่ำ ซึ่งครูจะต้องพัฒนานักเรียนเหล่านั้นให้สามารถพัฒนาตามศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีระดับสติปัญญาต่ำมักจะถูกมองว่าเป็นปัญหาและไม่สามารถพัฒนาได้เต็มที่ หรือครูบางคนก็ท้อแท้พาลทำให้หมดกำลังใจ จนมักจะมีคำบ่นอยู่ เสมอว่านักเรียนไม่สนใจเรียน ไม่ตั้งใจเรียน สอนยาก ไม่มีสมาธิ หรือครูบางคนโยนไปถึงนักเรียนติดเกมในโทรศัพท์มือถือ ซึ่งก็อาจจะเป็นส่วนหนึ่งของปัญหา แต่ในปัจจุบันวงการแพทย์และนักการศึกษาพบว่าปัญหาส่วนหนึ่งเกิดจากเด็กมีลักษณะของความบกพร่องทางการเรียนหรือที่เราเรียกว่าเป็นเด็ก LD (disability Learning) นั่นเอง แต่ถึงอย่างไรก็ตามครูที่ดีจะต้องมาทำความเข้าใจธรรมชาติและเข้าใจเด็กกลุ่มนี้ให้ดีแล้วบางที่เราอาจจะมีความภาคภูมิใจที่ครั้งหนึ่งได้สร้างให้เด็กกลุ่มนี้ก้าวเดินไปถึงฝั่งฝันและได้ตั้งศักยภาพที่อาจจะหลบมุมอยู่มาพัฒนาตนเองได้

เคยสงสัยไหมครับ ว่าทำไมลูก ๆ หลาน ๆ แม้จะอย่างเข้าสู่วัยประถมปลายแล้ว แต่เมื่อเทียบกับเด็ก ๆ คนอื่น กลับพบว่าลูกหลานตัวเองยังอ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ บอกกล่าวอะไรก็ไม่ได้ เขียนหนังสือกลับจากหลังไปหน้า อ่านหนังสือข้ามบรรทัด หัวขำ เรียนตามเพื่อนไม่ทัน อารมณ์แปรปรวน จนนำไปสู่การมีผลการเรียนต่ำสอบตก

อาการของเด็กที่อยู่ในข่ายดังกล่าว เด็กจะมีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในรูปแบบของปัญหาการอ่าน การเขียน สะกดคำ คำนวณ และเหตุผลเชิงคณิตศาสตร์ อันเป็นผลมาจากการทำงานผิดปกติของสมอง โดยเด็กไทยในปัจจุบันจากการสำรวจพบว่ามีอยู่ถึงเกือบร้อยละ 22 ของเด็กในวัยเรียนทั้งหมดหรือประมาณ ๓.3 ล้านคน แต่ใครจะคิดบ้างว่าหากโรงเรียนซึ่งเป็นบ้านหลังที่สองของเด็กๆ ปล่อยปละละเลยให้เด็กเหล่านี้เรียนจบไปตามหลักสูตรชนิดที่ไม่มีการเรียนซ้ำชั้นเหมือนสมัยก่อน

เด็ก ๆ ในกลุ่มนี้จะมีเป็นอนาคตอย่างไรผู้เขียนจึงได้ศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของโรงเรียนแกนนำที่ผู้บริหารและคณะครูมีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กกลุ่มนี้ที่สามารถเป็นแนวทางให้กับโรงเรียนอื่นๆ ได้ศึกษาแบบอย่างหรือนำไปประยุกต์ปรับใช้กับนักเรียนของตนต่อไป โรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์ โรงเรียนในจังหวัดอำนาจเจริญ เป็นโรงเรียนที่ประสบปัญหาการอ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ทัดเทียมกับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน โดยได้นำเอาศิลปะพื้นบ้านที่มีในชุมชนคือหมอลำมา บูรณาการในการสอน ผลสำเร็จเรื่องการพลิกแพลงการเรียนรู้มาเป็นส่วนช่วยในการเรียนการสอนเด็กๆที่อยู่ในกลุ่ม LD ให้สามารถอ่านได้ดีขึ้น

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิวัฒน์ สาระพันธ์ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นนักวิชาการด้านการศึกษา ที่มองเห็นแนวทางในการนำนวัตกรรมพื้นบ้านที่เป็นมรดกอีสาน ภูมิปัญญาพื้นบ้าน มาใช้กับการจัดการศึกษา โดยได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการเรียนรู้เด็กกลุ่มมีปัญหาด้านการเรียนรู้โดยใช้ศิลปะพื้นบ้านอีสาน “หมอลำ” โดยได้ศึกษากลุ่มโรงเรียนในเขตพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ และใช้โรงเรียนปลาข้าววิทยาศาสตร์เป็นพื้นที่หน่วยวิจัย เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่ที่มีประชาชนชาวบ้านด้านศิลปะ “หมอลำ” โดยมองว่าในระดับท้องถิ่นมีภูมิปัญญา แสดงให้เห็นถึงวิถีแก้ปัญหาที่หลายคนมองว่าเป็นปัญหาที่ยากให้กลายเป็นเรื่องง่ายด้วยสิ่งที่มีอยู่จนประสบความสำเร็จ แต่สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ ชุมชนของเราต้องเข้มแข็งและกล้าที่จะเปิดรับ

"ผมเชื่อว่าเราทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ สามารถที่จะพัฒนาให้เก่งขึ้นได้ แม้จะบกพร่องทางการเรียนรู้ เพื่อที่จะก้าวต่อไปและเป็นกำลังหลักของชาติในอนาคต" ผู้วิจัยได้กล่าวไว้

มารู้จักกับเด็กที่มีลักษณะของความบกพร่องทางการเรียน หรือที่เราเรียกสั้นๆว่าเด็ก แอลดี ก้นก่อน

แอลดี หรือ ความบกพร่องทางการเรียนรู้ เป็นการวินิจฉัยโรคทางจิตเวชเด็กชื่อ “Specific Learning Disorder” (ตามเกณฑ์ DSM-5 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน) หรือ “Specific developmental disorders of scholastic skills” ทวิศักดิ์ สิริรัตน์เลขา (2560 : ออนไลน์) (ตามเกณฑ์ ICD-10 ขององค์การอนามัยโลก รหัส F81) แอลดี มีความหมายแตกต่างกันในแต่ละวงการและแต่ละประเทศ ในวงการศึกษามาจากศัพท์ภาษาอังกฤษว่า “Learning Disabilities” ซึ่งในกฎหมายการศึกษาสำหรับผู้พิการของสหรัฐอเมริกา ให้คำจำกัดความไว้ว่า “ความบกพร่องของกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐาน ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจ การใช้ภาษา การพูด หรือการเขียน ซึ่งแสดงออกโดย ความไม่สมบูรณ์ของความสามารถด้านการฟัง การคิด การพูด การอ่าน การเขียน การสะกดคำ และการคำนวณทางคณิตศาสตร์” แต่ไม่ครอบคลุมในกลุ่มที่เป็นผลของความพิการทางตา หู การเคลื่อนไหว ความบกพร่องทางสติปัญญา ปัญหาทางอารมณ์ หรือเกิดจากความเสียหายทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ความหมายครอบคลุมไปถึง ข้อจำกัดในการรับรู้ การบาดเจ็บทางสมอง ความผิดปกติเล็กน้อยในการทำงานของสมอง ดิสเล็กเซีย และอะเพเซีย ประเทศในโซนยุโรปบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักรใช้คำว่า “Learning Disabilities” มีความหมายครอบคลุมกว้างกว่า โดยรวมถึง กลุ่มผู้บกพร่องทางสติปัญญา และความบกพร่องทางพัฒนาการอื่นๆ ด้วย ซึ่งคนละความหมายกับในสหรัฐอเมริกา ในขณะที่ประเทศแคนาดาใช้ในความหมายเดียวกันกับในสหรัฐอเมริกา

ในวงการแพทย์ แอลดีเป็นความบกพร่องรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีเกณฑ์การวินิจฉัยโรคชัดเจน คือ มีทักษะเฉพาะที่ใช้ในการเรียน ด้านการอ่าน การเขียน หรือคณิตศาสตร์ ไม่เหมาะสมกับระดับอายุ โดยไม่ได้เกิดจากความผิดปกติอื่น หรือขาดโอกาสทางการศึกษา และส่งผลกระทบต่อผลการศึกษาหรือกิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ในประเทศไทย ไม่ว่าจะใช้ในวงการการศึกษา หรือวงการแพทย์ จะให้แพทย์เป็นผู้วินิจฉัย จึงใช้นิยามเดียวกันตามเกณฑ์การวินิจฉัยทางการแพทย์เป็นหลัก ความบกพร่องทางการเรียนรู้ หรือแอลดี จัดเป็นผู้พิการประเภท 6 “ความพิการทางการเรียนรู้” ตามประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เรื่อง ประเภทและหลักเกณฑ์ความพิการ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2555 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 หมายถึง “การที่บุคคลมีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน หรือการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมโดยเฉพาะด้านการเรียนรู้ ซึ่งเป็นผลมาจากความบกพร่องทางสมอง ทำให้เกิดความบกพร่องในด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ หรือกระบวนการเรียนรู้พื้นฐานอื่นในระดับความสามารถที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานตามช่วงอายุและระดับสติปัญญา” แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสมัครใจว่าจะจดทะเบียนคนพิการ เพื่อขอใช้สิทธิต่างๆ หรือไม่ ไม่ใช่ภาคบังคับ

นอกจากนี้ ยังจัดเป็นผู้พิการประเภท “ความบกพร่องทางการเรียนรู้” ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 109) เรื่อง กำหนดประเภทและหลักเกณฑ์ของคนพิการทางการศึกษา พ.ศ. 2552 ซึ่งออกในพระราชบัญญัติ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ.2551

ลักษณะอาการ แอลดี ตามเกณฑ์การวินิจฉัย DSM-5 ของสมาคมจิตแพทย์อเมริกัน คือ มีความยากลำบากในการเรียนรู้ และทักษะที่ใช้ในการเรียน อย่างต่อเนื่องนานกว่า ๖ เดือน แม้ว่าจะได้รับการแก้ไขมาระยะหนึ่งแล้ว โดยมีอย่างน้อย 1 จาก 6 อาการ ดังนี้

- 1) อ่านซ้ำหรืออ่านไม่ถูกต้อง
- 2) ยากลำบากในการทำความเข้าใจความหมายของสิ่งที่อ่าน
- 3) ยากลำบากในการสะกดคำ
- 4) ยากลำบากในการเขียน
- 5) ยากลำบากในการจัดการกับจำนวน ตัวเลข และการคำนวณ และ
- 6) ยากลำบากในเหตุผลทางคณิตศาสตร์

ทักษะที่ใช้ในการเรียนเหล่านี้เด็กที่เป็นแอลดีจะทำได้ต่ำกว่าระดับอายุ ส่งผลกระทบต่อการเรียน การประกอบอาชีพ หรือกิจวัตรประจำวัน ทั้งนี้ต้องไม่ได้เกิดจากความบกพร่องทางสติปัญญา ข้อจำกัดในการมองเห็นหรือได้ยิน ความผิดปกติทางจิตใจและระบบประสาท ความด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจและสังคม ความแตกต่างในด้านภาษา หรือการศึกษาที่ไม่เพียงพอ แอลดี แบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก โดยมีความบกพร่องด้านใด

ด้านหนึ่ง หรือหลายด้าน ดังนี้ 1). ด้านการอ่าน (reading) 2). ด้านการเขียน (written expression) และ 3) ด้านคณิตศาสตร์ (mathematics)

เด็กที่เป็นแอลดีจะมีหน้าตาเป็นปกติ ไม่มีความแตกต่างจากเพื่อนในรูปลักษณ์ภายนอก การพูดคุยรู้เรื่องดี เข้าใจง่าย จดจำได้ค่อนข้างแม่นยำด้วยซ้ำ เวลาถามมักจะตอบได้ แต่เวลาให้เขียนอ่านหรือคำนวณ จะเริ่มเห็นปัญหา ผลการเรียนจะต่ำกว่าเกณฑ์ มักช้ากว่าเพื่อนวัยเดียวกันประมาณ 2 ชั้นเรียน

ผลกระทบ

เด็กที่เป็นแอลดี เมื่อโตขึ้นสามารถใช้ชีวิตได้เหมือนปกติทั่วไป ถ้าได้รับการดูแลรักษาอย่างเหมาะสม สามารถเข้าสังคมกับเพื่อนได้ ประกอบอาชีพได้เหมือนทั่วไป บางคนอาจมีความยากลำบากในทักษะบางด้านอยู่บ้าง เช่น การอ่าน การเขียน หรือคณิตศาสตร์ เด็กที่ไม่ได้รับการดูแลรักษา มักไม่ประสบความสำเร็จในด้าน การเรียน ไม่ค่อยได้รับคำชม มักสูญเสียความภาคภูมิใจ จึงหันไปเอาดีในด้านอื่นทดแทน ถ้าเด็กมีทักษะดีในด้านดนตรี กีฬา หรือศิลปะ ก็อาจได้รับการยอมรับ แต่ถ้าทักษะเหล่านี้ก็ไม่ดีพอ ไม่มีทางเลือกอื่นที่สร้างสรรค์ เด็กก็อาจหันไปหาจุดเด่นในทางลบแทน เช่น ฝ่าฝืนกฎ ระเบียบ หนีเรียน ชกต่อย ตีกัน ดิตเกม ดิตสารเสพติด ฯลฯ ผลกระทบจากแอลดี มีดังนี้ 1) เด็กมีภาพลบต่อตนเอง มองว่าตนเองแตกต่างจากเพื่อน เรียนหนังสือไม่ได้ เป็นคนโง่ มีปมด้อย 2) ปัญหาความสัมพันธ์ภายในครอบครัว เนื่องจากพ่อแม่ไม่เข้าใจในข้อจำกัดของเด็ก มีความคาดหวังว่าเด็กน่าจะเรียนหนังสือได้ แต่เมื่อเด็กมีปัญหาการอ่าน การเขียน ทำการบ้านไม่เสร็จ ผลสอบไม่ดี ก็ยิ่งทำให้พ่อแม่ตำหนิ กดดัน และเคี่ยวเข็ญเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือ เด็กดื้อ ต่อต้าน เกเร ไม่อยากไปโรงเรียน และหนีเรียน 3) ปัญหาความสัมพันธ์กับครู เนื่องจากครูไม่เข้าใจในข้อจำกัดของเด็ก สอนและสอบด้วยวิธีการปกติ เมื่อเด็กทำงานไม่เสร็จ มีผลการเรียนไม่ดี ก็ยิ่งทำให้ครูตำหนิ กดดัน และเคี่ยวเข็ญเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือ เด็กปล่อยปละละเลย ไม่สนใจเรียน หนีเรียน และถูกออกจากระบบโรงเรียนเร็วกว่ากำหนด 4) ปัญหาความสัมพันธ์กับเพื่อน เด็กมักถูกเพื่อนล้อเลียนในเรื่องการเรียน ทำให้อับอาย เสียความมั่นใจ หรือหันไปหาจุดเด่นในทางลบแทน เช่น แกล้งเพื่อน ชกต่อย ตีกัน ฯลฯ ทำให้ไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อนเพิ่มขึ้น เด็กอาจต้องใช้เวลาทำงานนานกว่าเพื่อน หรือเรียนซ่อมเสริมเพิ่มขึ้น ทำให้ไม่มีเวลาพักผ่อนกับเพื่อนด้วยและ 5) ขาดความรู้และทักษะเนื่องจากอุปสรรคในการเรียนรู้ทำให้เด็กขาดความรู้และทักษะบางอย่างที่ควรได้รับตามวัย ต้องเข้าสู่ระบบงานเมื่ออายุน้อย ทำงานระดับใช้แรงงานมากขึ้น มีความเสี่ยงต่อการติดสุราและสารเสพติดได้ง่าย

"หมอลำ" ยาแก้ปัญหาคบพร่องทางการเรียนรู้

วิธีการอะไรบ้างที่ช่วยเด็ก LD ให้มีพัฒนาการดีขึ้น ผู้อำนวยการโรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์ เล่าว่า ปัญหาของโรงเรียนคือผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียน โดยเฉพาะผลการสอบ ONET ต่ำลงอย่างเห็นได้ชัด ส่วนหนึ่งมาจากการมีเด็กจำนวนไม่น้อยที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ โดยเฉพาะเมื่อมีการตรวจสอบแล้วก็พบว่ามึนนักเรียนที่อยู่ในกลุ่ม LD มากมาย อย่างในปีนี้มีถึง 40 คน จากนักเรียนทั้งหมด 216 คน ทำให้ต้องนำกลยุทธ์หลายอย่างมาใช้ โดยเฉพาะเรื่องของการส่งเสริมการอ่าน แต่เป็นเรื่องน่าแปลกใจที่กลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จที่สุดกลับเป็นการใช้"หมอลำกลอน"

การทดลองใช้รูปแบบการประยุกต์ศิลปะพื้นบ้าน หมอลำนั้นเป็นการบูรณาการหน่วยการเรียนรู้โดยใช้ กลุ่มวิชาสาระภาษาไทยเป็นแกน ครูผู้ใช้หมอลำมาเป็นสื่อในการฝึกสอน เพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่าน-การเขียนให้เด็ก ๆ โดยการนำหมอลำมาเป็นกิจกรรมพิเศษที่ช่วยสอนเด็ก ๆ ในด้านการเรียนรู้ มีจุดเริ่มมาจากความต้องการที่จะอนุรักษ์ศิลปะพื้นบ้านหมอลำของหมู่บ้าน ที่ปัจจุบันกำลังจะหายไปอยู่แล้ว เมื่อนักวิจัยได้เข้าไปร่วมกับทางโรงเรียนในการดำเนินการจึงได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี

“ ดิฉันอาศัยประสบการณ์แสดงหมอลำของตัวเองกว่า 1 ปีมาเป็นต้นแบบในการสอนเด็ก ๆ หลังเลิกเรียน และในวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งเริ่มจากตัดมือ การสื่อภาษากายพื้นฐาน ทำทางเวลาจะมาเวลาไป ทำดีใจ เสียใจ แล้วจึงค่อยเป็นการใส่เสียงร้องลงไปประกอบทำทาง" ครูสุนันทาเล่า

ผลจากการเปิดกว้าง ไม่จำกัดคนเข้ามาเล่นในคณะหมอลำเล็กๆ ที่คุณครูและคณะนักวิจัยตั้งขึ้น ทำให้ตอนนี้ในคณะมีสมาชิกที่เป็น LD อยู่ถึง 5 จาก 12 คน แต่เด็กเหล่านี้กลับเป็นกำลังสำคัญของคณะ หลังจากเล่นไป ตัวเด็ก ๆ ก็มีพัฒนาการทางการเรียนรู้ได้อย่างเหลือเชื่อ ซึ่งแม้จะยังไม่ได้แสดงที่ไหนจริงจัง และเล่นแค่ในโรงเรียนเอง แต่เด็ก ๆ ก็มีพัฒนาการดีขึ้น นอกจากนี้ยังได้รับการแสดงของเด็ก ๆ จากการแสดงหมอลำเป็นการแสดงละครคุณธรรม จนสามารถคว้ารางวัลรองอันดับ 1 ในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนระดับชาติได้สำเร็จ

"การสอนเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้กับสอนเด็กปกติ ผมจะสอนเขาให้เหมือนกัน ไม่อยากแบ่งแยก เพราะจะทำให้เขามีปมด้อย แต่เราต้องมีความอดทน เพราะเราต้องร้องเป็นตัวอย่างให้เขาฟังทุกคนตามบทบาทการแสดงที่ต่างกันไป 10 คน ก็ 10 บท บางคนก็อาจต้องร้องให้ฟังมากกว่า 1 รอบ ร้องจนเสียงแหบเสียงแห้งไปเลยก็มี แต่ผมอยากชื่นชมว่าคนที่เก่งกว่าผมก็คือเด็ก ๆ ที่สามารถเล่นร้องหมอลำ จากคนที่อ่านไม่ออกจนสามารถออกมาแสดงให้คนดูได้ เพราะการที่จะทำเช่นนี้ได้ เขาคนนั้นต้องเป็นคนที่มีความอดทนสูงมาก"

ครูสุนันทายังบอกว่า จากการสังเกตพบว่าเด็กที่เป็น LD ในคณะมีสมาธิมากขึ้น อ่านเขียนได้ดีขึ้น ไปจนถึงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ซึ่งแม่ในตอนแรกไม่คาดคิดว่าเด็ก LD จะสามารถพัฒนาได้ด้วยลูก โดยยกเรื่องเด็ก LD คนหนึ่งมาเล่าให้ฟังว่า ก่อนหน้านี้ได้มีเด็กคนหนึ่งที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาสนใจเข้ามาร่วมในคณะ ซึ่งก่อนเข้ามา เด็กคนนั้นอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้เลย แต่ปรากฏว่าหลังจากที่ได้เข้ามาเรียน หมอลำ เพื่อที่จะแสดงให้ได้ จึงจำเป็นต้องนั่งท่องบทละคร โดยครูเองเป็นคนอ่านบทให้ฟังทีละคำๆ ซ้ำๆ รวมถึงใช้เทคนิคแบ่งการจำเป็นวรรค ๆ ในที่สุดเด็กคนนี้ก็เริ่มจำได้จนสามารถอ่านบทตัวละครได้ด้วยตัวเอง และสามารถแสดงบทหน้าที่เป็นบทยาว ๆ อย่างต่อเนื่องได้ถึง 3 เรื่อง นำไปสู่การอ่านเขียนภาษาไทยได้อย่างดี ในการเรียนหนังสือ ทำให้เมื่อเรียนจบไปเด็กคนนี้ก็สามรถสอบเข้าโรงเรียนระดับมัธยมเข้าไปอยู่ห้องควิน ห้องเรียนที่คัดเด็กเรียนดีรองจากห้องคิง

"จากเหตุการณ์ครั้งนั้นทำให้ผมมาคิดว่าเด็ก LD คนหนึ่งสามารถเปลี่ยนไปได้อย่างไร จนได้มารู้ว่าเป็นเพราะหมอลำกลอนที่เราได้สอนเขา จากการที่เขาได้อ่านบทซ้ำ ๆ อยู่ในหัวจนจำได้ ผมเลยได้เปลี่ยนจากหมอลำกลอนเพื่อการอนุรักษ์ มาเป็นหมอลำกลอนเพื่อการเรียนรู้"

ที่นี้มาถึงช่วงโชว์ของเด็กๆ คณะหมอลำโรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์ แสดงเรื่อง "ผาแดงนางไอ่" ให้พวกเราชม วิรภัทร ศรีวงษ์จันทร์ หรือ ดริม นักเรียนชั้น ป.5 เจ้าของบทบาท "ผาแดง" เด็ก LD ที่ในวันนี้สามารถอ่านออก เขียนได้แล้ว เล่าว่า ได้เข้ามาเล่นหมอลำในคณะหมอลำของโรงเรียน เพราะคำชวนของเพื่อน ๆ ทั้งที่ไม่รู้มาก่อนเลยว่าหมอลำคืออะไร อีกทั้งตัวเองในขณะนั้นก็อ่านหนังสือไม่ออก เขียนไม่ได้ จึงไม่รู้เลยว่าจะสามารถแสดงออกมาได้อย่างไร แต่พอได้เข้ามาได้เล่นจริง ครูก็ได้สอนหลายอย่าง โดยเฉพาะในเรื่องบทที่ได้ครูเป็นคนอ่านให้ฟังหลายครั้ง ๆ จนสามารถที่จะเริ่มอ่านเอง นำกลับไปซ้อมอ่านซ้ำไปซ้ำมาที่บ้าน และสามารถขึ้นแสดงหน้าเวทีที่มีคนมาดูมากมายได้แล้ว

"หมอลำทำให้ผมเป็นคนที่จดจำอะไรได้ดีขึ้น อ่านหนังสือเป็น ผลการเรียนก็ดีขึ้นด้วย กลับบ้านไปคุณแม่ก็ชม ทำให้ตอนนี้ผมมีความฝันว่าอยากไปเรียนต่อในเรื่องของศิลปะฟ้อนรำอย่างเป็นทางการเป็นเรื่องเป็นราวเลยครับ"

สารพัดกลยุทธ์สยบปัญหา LD ที่โรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์

โรงเรียนแห่งที่ 2 ที่ไปเยี่ยมเยือนก็คือ โรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดอำนาจเจริญ โรงเรียนประถมขนาดเล็กซึ่งนับว่ามีความโดดเด่นไม่แพ้กันในเรื่องของการบ่มเพาะการเรียนรู้ของเด็ก LD โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของเทคนิคการสอนและการปรับในนวัตกรรมต่าง ๆ ผู้อำนวยการโรงเรียนเผยว่า ก่อนหน้านี้ปัญหาใหญ่ของแทบทุกโรงเรียนเลยคือ มีเด็กกลุ่มที่อ่านไม่ออก เขียนไม่ได้เลย นำไปสู่การทำให้โรงเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ทางโรงเรียนจึงได้จัดทำกระบวนการเรียนการสอนเพื่อเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ขึ้นหลายกิจกรรม ประกอบด้วย เพื่อนช่วยเพื่อน ให้นักเรียนที่เรียนดีช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนช้า จัดตารางเรียนพิเศษให้แก่เด็กที่เรียนช้าหลังเลิกเรียนทุกวัน

ในแง่ปฏิบัติ ครูวันเพ็ญ พิมสาร ดิกริว่าที่รางวัลครูสอนดีของ สสค. ครูผู้ซึ่งตนเองนำนวัตกรรมพิเศษมาสอนเด็ก LD เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาและทักษะการเรียนรู้จนสัมฤทธิ์ผล เล่าว่า การสอนเด็กที่เป็น LD จะเริ่มจากการตรวจสอบว่าเด็กคนนั้นเป็น LD จริงหรือไม่ ส่วนตัวแล้วจะเริ่มจากการสังเกตนักเรียนด้วยการดูจากจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสอน การตอบคำถาม ทำแบบฝึกหัดในชั้นเรียน หากมีนักเรียนยังทำไม่ได้ก็จะสอนซ้ำพิเศษเป็นรายบุคคลซึ่งถ้ายังไม่ได้อีกแสดงว่ามีแนวโน้มที่จะเป็น LD

ต่อมาจึงเป็นการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมต่อว่าเด็กคนดังกล่าวมีพฤติกรรมบกพร่องทางสติปัญญาหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรมขี้ลืม สอนวันนี้จำได้ พรุ่งนี้ลืม อ่านหนังสือจากหลังไปหน้า อ่านหนังสือสลับบรรทัด เขียนตัวหนังสือสลับกัน เช่น ตัว "น" เป็นตัว "ม" หรือ "ถ" เป็น "ภ" ซึ่งก็พบว่าที่ โรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์ มีเด็กนักเรียนที่เป็น LD จำนวนไม่น้อย อยู่ในปีนี้มีมากถึงจาก 46 คน จากนักเรียนทั้งหมด 209 คน

ไม่นานนัก ครูวันเพ็ญก็พาเราไปร่วมชมสาธิตการเรียนการสอนน้อง ๆ ในห้องเรียนพิเศษของเด็กที่เป็น LD ไปพร้อม ๆ กับการอธิบายรายละเอียดด้วยว่า การสอนโดยมุ่งความสำคัญกับเด็ก LD ได้เริ่มลงมือทดลองจัดทำมาตั้งแต่ปี 2552 กว่าจะมาเข้ารูปเข้ารอยในปี 2558 ซึ่งเคล็ดลับสำคัญที่สุดในการสอนเด็ก LD คือ เราต้องเป็นคนที่มีอารมณ์ดีอยู่เสมอ เพื่อให้เด็กไม่รู้สึกเครียดเวลาเรียนกับเรา เวลาพูดก็ต้องสื่อสารไปในเชิงบวกเชิงให้กำลังใจ "หากเขาทำไม่ได้จะไม่ด่าว่าเขาโง่เด็ดขาด แต่จะบอกหนูทำดีแล้วนะ ถ้าแก้ไขเพิ่มเติมตรงนี้หนูจะเก่งกว่านี้อีก

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดชั่วโมงเรียนพิเศษหลังเลิกเรียนให้กับเด็ก LD ด้วย โดยภายในห้องเรียนพิเศษนี้จะเต็มไปด้วยอุปกรณ์ช่วยสร้างการเรียนรู้ภายในวิชาภาษาไทย จะมีกระจกให้เสียงปากของครูและปากของตัวเองในการพูดออกเสียงคำที่ควบกล้ำชัดเจน เช่น "ขวาง" หรือ "กว้าง" อุปกรณ์รูเล็ตจำภาษาช่วยในการจดจำตัวอักษรภาษาไทย

ส่วนในวิชาคณิตศาสตร์ที่เด็ก LD มักมีปัญหาการคูณและการทดเลข ก็จะมีการใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่าแท่งเนเปียร์ อุปกรณ์ช่วยคำนวณจากแนวคิดของนักคณิตศาสตร์ John Napier (Napier, Mark, 1834 : 67) โดยจะมีลักษณะเป็นตารางช่องสามเหลี่ยม สีสันทสวยงาม ถ้าต้องการคูณเลขใดก็นำแท่งเนเปียร์ตัวเลขนั้น

มาวางเทียบกับแถวของอีกตัวเลขที่ต้องการคุณ ผลลัพธ์ที่ได้ก็จะตรงกับในตารางสามเหลี่ยมนั้น พร้อมกับการฝึกทำโจทย์ที่มีการแบ่งการคูณเป็นช่องหลักต่าง ๆ ชัดเจน ซึ่งวิธีเรียนเสริมเช่นนี้จะช่วยให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น ประกอบกับการเรียนการสอนแบบปกติในห้องเรียนก็จะให้เรียนเป็นแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ให้นักเรียนปกตินั่งเรียนคู่กับคนที่ เป็น LD เพื่อให้เขาสามารถเรียนรู้พฤติกรรม การเรียนรู้ตามเด็กปกติ และให้เด็กปกติช่วยเสริมในสิ่งที่ไม่เข้าใจ

ครูวันเพ็ญยังได้ปิดท้ายว่า แรงบันดาลใจในการทำทุกอย่างทุกอย่างนี้มาจากการที่ตนเองมีใจรักเด็ก ๆ ทุกคนอยากให้เด็ก ๆ ทุกคนที่มาเรียนได้มีความรู้ความสามารถเท่าเทียมกัน ต้องให้เขาสามารถเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมได้ไม่แพ้คนอื่น ๆ

"อย่างไรก็ตาม อีกผู้หนึ่งที่จะช่วยเด็กเหล่านี้ได้ไม่ใช่ครู แต่เป็นผู้ปกครอง เพราะสังคมไทยเราอยากให้ผู้ปกครองเข้าใจ ยอมรับในสิ่งที่เด็กเหล่านี้เป็น เด็กที่เป็น LD จะพัฒนาต่อไปไม่ได้เลยถ้าผู้ปกครองไม่เปิดใจหรืออายในสิ่งที่เด็กเป็นแต่ถ้ายอมรับได้ใครจะรู้บางทีเขาอาจจะไปไกลเลยก็ได้"

จากเด็ก LD สู่ นักเรียนเหรียญทองคณิตศาสตร์

เด็กชายนพพร ศรีสวัสดิ์ หรือ แค๊ป นักเรียนชั้น ป.6 ของโรงเรียนปลาค้าววิทยานุสรณ์ หนูน้อยผู้บกพร่องทางการเรียนรู้ แต่กลับมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้อย่างน่าทึ่ง ดิกริเหรียญทองการแข่งขันคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวันระดับเขตพื้นที่การศึกษา บอกว่า ก่อนนี้ตัวเองไม่สามารถจำบทเรียนได้เลย เรียนอะไรไปรู้เรื่อง แต่พอเรียนเสริมจ้ะลิม จำอะไรไม่ได้เลย พยายามนึกเท่าไรก็นึกไม่ออก พอมีแบบฝึกหัดหรือการบ้านมาก็ทำไม่ได้ เมื่อทำไม่ได้ก็เลยไม่ทำเลย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวิชาคณิตศาสตร์ จากนั้นครูวันเพ็ญจึงเรียกให้ไปเรียนเสริมและค่อยๆ สอนทีละขั้น จากโจทย์ง่าย ๆ ไปโจทย์ยาก ๆ หากคุณเลขไม่ได้ก็จะมึบตรที่เป็นตารางมาช่วยดูเทียบ หรือไม่บางครั้งก็จะมีเพื่อนมาช่วยอธิบาย ซึ่งเมื่อทำได้แล้วก็รู้สึกภูมิใจ และพร้อมที่จะลองแก้ในโจทย์ต่อ ๆ ไป จนได้มีโอกาสทดสอบตัวเองในการเข้าแข่งขันในโครงการแข่งขันคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

ด้าน กิมเฮียง ศรีสวัสดิ์ คุณแม่ของน้องแคป เสริมว่า ตอนแรกไม่รู้เลยว่าน้องแคปเป็นแอลดี แต่เริ่มสงสัยตอนที่ ป.1 ที่สอนการบ้านน้องแคปแล้วทำเท่าไรก็ทำไม่ได้ ไม่รู้เรื่อง พอเคียวเซี่ยมมากเข้าลูกก็ร้องไห้ ก่อนจะนำลูกไปตรวจ IQ ที่โรงพยาบาล และได้รับคำตอบว่าน้องแคปเป็นแอลดี จริง จากนั้นจึงได้ไปปรึกษาคุณครูให้ช่วยดูแล และขอคำแนะนำในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้าน ซึ่งครูก็แนะนำให้ค่อย ๆ พูดกับลูก ไม่บังคับ โดยได้ทำตามคำแนะนำของครูมาโดยตลอด พร้อมหมั่นไปพูดคุยปรึกษาในด้านการเรียนรู้ของลูกที่โรงเรียนเป็นประจำแทบทุกอาทิตย์

"จนมาในวันนี้จากเด็กที่เจียบ ๆ ไม่ค่อยพูด ซึมเศร้า สอนอะไรก็ร้องไห้ ก็ได้เปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ การบ้านก็สามารถทำได้เอง ส่วนสิ่งอื่น ๆ เขาก็สามารถช่วยเหลือตัวเองได้แล้ว"

สรุป

การที่โรงเรียนแห่งนี้ได้ร่วมกับทางคณะวิจัยจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด ดำเนินการแสดงให้เห็นถึงความพยายามในการบ่มเพาะเด็กๆ ของตัวเองให้สามารถก้าวข้ามความบกพร่องทางการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ชนิดที่ไม่อาศัยเม็ดเงินลงทุนมหาศาล แต่อาศัยเพียงความอดทน พยายาม และความรักที่มีต่อลูกศิษย์ล้วน ๆ ซึ่งเด็ก ๆ ก็แสดงให้เห็นแล้วถึงสามารถ ที่เก่งและก้าวไปได้ไกลกว่าคนปกติด้วยซ้ำ ดังคำที่บอกว่า อัจฉริยะกับปัญญาอ่อนห่างกันแค่เส้นบาง ๆ ก็นั่นอยู่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ.(2542).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 .กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545.กรุงเทพมหานคร: บริษัทสยามสปอร์ต ซินดิเคท จำกัด.

Napier, Mark, 1798-1879. (1834). *Memoirs of John Napier of Merchiston : his lineage, life, and times, with a history of the invention of logarithms*. W. Blackwood. p. 67. OCLC 5167671